2026/1194

4.6.2026

NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2026/1194,

26. mai 2026,

millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid kõnealuse liikmesriigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida liikmesriigi kohalikel valimistel

(uuesti sõnastatud)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 22 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust ([1]),

toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu direktiivis 94/80/EÜ ([2]) tuleb teha mitmeid muudatusi. Selguse huvides tuleks kõnealune direktiiv uuesti sõnastada.

(2) Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktiga b ja artikli 22 lõikega 1 antakse liidu kodanikule, kes elab liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole, õigus hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel oma elukohaliikmesriigis samadel tingimustel kui elukohaliikmesriigi kodanikel. See õigus, mida on kinnitatud ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta“) artiklis 40, täpsustab põhiõiguste harta artiklis 21 sätestatud võrdsuse ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet. Ühtlasi tuleneb see ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktis a ja artiklis 21 ning põhiõiguste harta artiklis 45 nimetatud vaba liikumise ja elamise õigusest.

(3) Kohalikel valimistel hääletamise ja kandideerimise õiguse kasutamise üksikasjalik kord on sätestatud direktiivis 94/80/EÜ.

(4) 2020. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta rõhutas komisjon vajadust ajakohastada, selgitada ja tugevdada õigusnorme, mis reguleerivad kohalikel valimistel hääletamise ja kandideerimise õiguse kasutamist, tagamaks, et need toetavad liikuvate liidu kodanike laialdast ja kaasavat osalemist. Seda silmas pidades ning võttes arvesse kogemusi, mis on saadud direktiivi 94/80/EÜ kohaldamisel järjestikuste valimiste suhtes, ning selleks, et arvestada aluslepingutesse tehtud muudatustega, tuleks kõnealuse direktiivi mitut sätet ajakohastada.

(5) Kohalike valimiste valimismenetlused kuuluvad nende liikmesriikide pädevusse, kes neid valimisi korraldavad vastavalt oma traditsioonidele ning rahvusvahelistele ja Euroopa standarditele. Kooskõlas kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise paktiga ning Euroopa inimõiguste konventsiooni sätetega peaksid liikmesriigid lisaks liidu kodanike hääletamise ja kandideerimise õiguse tunnustamisele ja austamisele tagama, et kodanikel on oma valimisõigusi lihtne kasutada, ning kõrvaldama selleks võimalikult palju takistusi, mis ei lase neil valimistel osaleda.

([1]) 14. veebruari 2023. aasta arvamus (ELT C 283, 11.8.2023, lk 100).

([2]) Nõukogu 19. detsembri 1994. aasta direktiiv 94/80/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida liikmesriigi kohalikel valimistel (EÜT L 368, 31.12.1994, lk 38, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1994/80/oj).

(6) Tagamaks, et liidu kodanikud, kes elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole (edaspidi „teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud“), saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel samadel tingimustel kui nende elukohaliikmesriigi kodanikud, tuleks sellistel valimistel registreerumist ja osalemist reguleerivaid tingimusi täpsustada, et oleks tagatud liikmesriigi enda kodanike ja teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike võrdne kohtlemine. Eeskätt tuleks liidu kodanikke, kes soovivad kohalikel valimistel oma elukohaliikmesriigis hääletada ja kandideerida, kohelda võrdselt nii selles osas, mis puudutab kõnealuse õiguse kasutamise eelduseks olevat riigis elamise kestust, kui ka nõude osas tõendada sellise tingimuse täitmist.

(7) Ühtlasi ei tohiks teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikele seada kohalikel valimistel hääletamis- või kandideerimisõiguse kasutamiseks eritingimusi, kui liikmesriigi enda kodanike ja teise liikmesriigi kodanike erinev kohtlemine ei ole erandlikult põhjendatud viimati nimetatutele omaste asjaoludega, mis eristavad neid esimesena nimetatutest.

(8) Et liidu kodanikel oleks hõlpsam kasutada oma õigust hääletada ja kandideerida oma elukohariigis, tuleks sellised kodanikud kanda valijate registrisse piisavalt aegsasti enne valimispäeva. Nende registreerimise suhtes kohaldatavad formaalsused peaksid olema võimalikult lihtsad. Registreerimiseks peaks piisama sellest, et asjaomased liidu kodanikud esitavad samad dokumendid nagu need valijad, kes on elukohaliikmesriigi kodanikud. Liikmesriigid peaksid saama teise liikmesriigi kodakondsusega valijatelt nõuda, et nad esitaksid kehtiva isikut tõendava dokumendi ja ametliku avalduse, mis sisaldavad üksikasju nende õiguse kohta valimistel osaleda. Kui teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud on registreeritud, peaksid nad jääma valijate registrisse elukohaliikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikega samadel tingimustel seni, kuni nad vastavad hääletamisõiguse kasutamise tingimustele. Asjakohasel juhul peaksid liidu kodanikud saama anda pädevatele asutustele oma kontaktandmed, et kõnealused asutused saaksid neid korrapäraselt teavitada.

(9) Kuigi liikmesriigid on pädevad otsustama väljaspool nende territooriumi elava kodaniku kohalikel valimistel hääletamise või kandideerimise õiguse üle, ei peaks asjaolu, et teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud on kantud oma elukohaliikmesriigi valijate registrisse, olema iseenesest põhjus nende kustutamiseks nende päritoluliikmesriigi valijate registrist.

(10) Kandideerimisõigus võidakse ära võtta kas elukoha- või päritoluliikmesriigi asutuse üksikotsusega. Omavalitsuse valitava ametikoha poliitilist tähtsust silmas pidades peaks liikmesriikidel olema õigus saada päritoluliikmesriigist teavet selle kohta, et päritoluliikmesriigis on kandidaadilt kandideerimisõigus ära võetud.

(11) Kuna põhiliste omavalitsusüksuste juhtide kohustuste hulka võib kuuluda osavõtt avaliku võimu teostamisest ja üldiste huvide kaitsmisest, peaksid liikmesriigid saama need ametikohad reserveerida oma kodanikele, austades täielikult proportsionaalsuse põhimõtet.

(12) Valitud omavalitsusametnike õigust võtta osa parlamendivalimistest peaks samuti olema võimalik reserveerida liikmesriigi enda kodanikele.

(13) Kui liikmesriikide õigusaktides sätestatakse, et omavalitsuse valitava ametikoha täitmine ei ole ühitatav teiste ametikohtade täitmisega, peaksid liikmesriigid saama sellist õigusaktides sätestatud ühitamatuse tingimust laiendada ka teiste liikmesriikide vastavatele ametikohtadele.

(14) Tuleb tagada, et austatakse liidu kodanike vabadust otsustada, kas osaleda oma elukohaliikmesriigi kohalikel valimistel või mitte ning need kodanikud saavad väljendada soovi kasutada oma hääletamisõigust oma elukohaliikmesriigis. Seepärast on asjakohane, et liikmesriigid, kus hääletamine ei ole kohustuslik, saaksid sätestada, et need kodanikud kantakse valijate registrisse automaatselt.

(15) ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktis b ja artikli 22 lõikes 1 nimetatud õiguse tulemusliku kasutamise tagamise üks põhikomponent on valimisõigusi ja -menetlusi käsitleva teabe kättesaadavus.

(16) Valimismenetluste kontekstis mõjutab asjakohase teabe puudumine kodanike võimalusi kasutada valimisõigusi, mis on osa liidu kodanike õigustest. See mõjutab ka pädevate asutuste suutlikkust kasutada oma õigusi ja täita oma kohustusi. Liikmesriigid peaksid tagama, et pädevad asutused annavad liidu kodanikele asjakohast teavet nende õiguste kohta, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktist b ja artikli 22 lõikest 1, ning asjakohaste õigusnormide ja menetluste kohta, mis puudutavad kohalikel valimistel osalemist ja kohalike valimiste korraldamist. Pädevate asutustena tuleks käsitada muuhulgas ametiasutusi, mis on määratud riigi tasandist madalamal tasandil, kui vastavalt riigi põhiseaduslikule korrale lasub vastutus kohalike valimiste korraldamise eest tavaliselt sellel tasandil. Teabevahetuse tulemuslikkuse tagamiseks tuleks selline teave esitada selgelt ja arusaadavalt. See tähendab, et teave tuleks esitada sellisel viisil, et asjaomane isik on kõigi eelduste kohaselt võimeline sellest aru saama. Selge ja lihtsa sõnastuse nõuet tuleb vaadelda liikmesriigi haldusmenetluste ametlike nõuete kontekstis. Liikmesriikidel peaks olema võimalik viidata riigisisestele õigusnormidele, kui nad teavitavad asjaomast isikut oma otsusest kandidaadi või valijana registreerimise taotluse kohta käesoleva direktiivi tähenduses. Pädevatel asutustel peaks olema võimalik teavitada sellisest otsusest volitatud esindajat.

(17) Valimiste kohta käiva teabe kättesaadavuse parandamiseks tuleks üldine teave valimiste korraldamise, valijana ja kandidaadina registreerimise tingimuste, valimiste kuupäeva ning selle kohta, kuidas ja kus valida, teha kättesaadavaks näiteks avalikul veebisaidil, mis võimaldab masintõlget veel vähemalt ühte liidu ametlikest keeltest. Teistesse keeltesse tehtud tõlked peaksid olema puhtalt informatiivsed ja ei tohiks omada õigusjõudu. Kui tekib küsimusi seoses tõlgetes sisalduva teabega, loetakse õiguslikult siduvaks üksnes asjaomase liikmesriigi ametlikus keeles või ametlikes keeltes esitatud versioon.

(18) Iga erand käesoleva direktiivi üldnormidest peab vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 22 lõikele 1 olema õigustatud liikmesriigi eriomaste probleemidega ning ühtlasi peab see olema kooskõlas põhiõiguste harta artiklis 52 sätestatud nõuetega, muu hulgas nõudega kehtestada kõik piirangud, mis puudutavad kohalikel valimistel hääletamis- või kandideerimisõiguse kasutamist, õigusaktidega ning kohaldada nende piirangute suhtes proportsionaalsuse ja vajalikkuse põhimõtet. Lisaks peavad kõik erandid olema kooskõlas põhiõiguste harta artikliga 47.

(19) Eriomased probleemid võivad tekkida liikmesriigis, kus seal elavate tema kodakondsuseta hääleõiguslikus vanuses liidu kodanike osa on keskmisest märgatavalt suurem. Hääletamisõigust puudutavad erandid on õigustatud, kui sellised kodanikud moodustavad rohkem kui 20 % kogu valijaskonnast. Sellised erandid peaksid põhinema elamisperioodikriteeriumil.

(20) Liikmesriikidel, kus nende kodakondsuseta hääleõiguslikus vanuses liidu kodanike osa ületab 20 % neis elavate hääleõiguslikus vanuses liidu kodanike koguarvust, peaks olema võimalik vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 22 lõikele 1 kehtestada kandidaatide nimekirjade koosseisu käsitlevad erisätted.

(21) Tuleb arvestada asjaolu, et teatud liikmesriikides elavatel teiste liikmesriikide kodanikel on õigus hääletada liikmesriigi parlamendivalimistel. Seetõttu võib kõnealustes liikmesriikides teha käesoleva direktiivi teatavate sätete kohaldamisest erandi.

(22) Belgia Kuningriigile on iseloomulikud eripärad ja tasakaalusuhted, mis on seotud asjaoluga, et tema põhiseaduse artiklites 1–4 sätestatakse kolm ametlikku keelt ning territoriaaljaotus piirkondadeks ja kogukondadeks. Seetõttu võib käesoleva direktiivi täielikul kohaldamisel teatavates kommuunides olla selline mõju, et kõnealuste eripärade ja tasakaalusuhete arvessevõtmiseks tuleb ette näha võimalus teha erand käesoleva direktiivi sätetest.

(23) Komisjon peaks korrapäraselt hindama käesoleva direktiivi kohaldamist ning esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Nimetatud aruanne peaks sisaldama teavet meetmete kohta, mida liikmesriigid on võtnud, et toetada teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike osalemist valimistel, ning olemasolu korral statistilisi andmeid nende valimisõiguse kasutamise kohta. Sellised statistilised andmed võiksid hõlmata andmeid valijate ja kandidaatide registreerimise ning valimisaktiivsuse kohta, samuti anonüümitud koondandmed kodakondsuse, vanuse, keele ja asukoha kohta. Liikmesriigid peaksid oma haldussuutlikkust ning uute andmete kogumise või loomise kohustuse puudumist arvesse võttes tegema kõnealuse protsessi toetamiseks kõik endast oleneva, esitades kättesaadava teabe õigeaegselt komisjoni edastatava küsimustiku alusel.

(24) Kohaldataval juhul peaks isikuandmete töötlemine eesmärgiga esitada komisjonile statistilisi andmeid teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike valimistel osalemise kohta toimuma kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679 ([3]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1725 ([4]), sealhulgas eesmärgikohasuse, võimalikult väheste andmete kogumise, säilitusaja piiramise, tervikluse ja konfidentsiaalsuse põhimõtetega. Eelkõige seoses isikuandmete töötlemisega statistilisel eesmärgil tuleks kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 89 lõikega 1 ning määruse (EL) 2018/1725 artikliga 13 rakendada asjakohaseid kaitsemeetmeid. Sellega seoses tuleks andmete jagamisel kasutada eraelu puutumatust soodustavat tehnoloogiat, mis on spetsiaalselt loodud nimetatud põhimõtete rakendamiseks. Käesoleva direktiivi kohaldamisel töödeldavad statistilised andmed tuleks koondada sellisel määral, et üksikisikuid ei ole võimalik tuvastada.

(25) Komisjonil peab hindama käesoleva direktiivi kohaldamist mõistliku aja jooksul pärast selle jõustumist, tehes seda koos nõukogu direktiivi (EL) 2025/1788 ([5]) kohaldamise hindamisega.

(26) Selleks, et liikmesriikide põhiliste omavalitsusüksuste nimekiri oleks ajakohane, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte põhiliste omavalitsusüksuste nimekirja muutmiseks. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes ([6]) sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada õigeaegne juurdepääs kogu teabele delegeeritud õigusaktide ettevalmistamise kohta, peaks nõukogu saama kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nõukogu ekspertidel peaks olema pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(27) Liikmesriigid on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerinud ja liit on nimetatud konventsiooni nõukogu otsusega 2010/48/EÜ ([7]) sõlminud, võttes endale sellega kohustuse tagada nimetatud konventsiooni järgimine, kaasa arvatud selle artikli 29 järgimine, mis käsitleb poliitilises ja avalikus elus osalemist. Selleks et toetada puuetega inimeste kaasavat ja võrdset osalemist valimistel, tuleks selle korraldamisel, et teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud saavad kasutada õigust kohalikel valimistel hääletada ja kandideerida, võtta nõuetekohaselt arvesse puuetega ja eakamate kodanike vajadusi.

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).

([5]) Nõukogu 24. juuni 2025. aasta direktiiv (EL) 2025/1788, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (ELT L, 2025/1788, 8.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2025/1788/oj).

([6]) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

([7]) Nõukogu 26. novembri 2009. aasta otsus 2010/48/EÜ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse nimel (ELT L 23, 27.1.2010, lk 35, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2010/48(1)/oj).

(28) Käesoleva direktiivi rakendamise käigus toimuva isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse määruseid (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725.

(29) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas oma ametlikud märkused 17. jaanuaril 2022.

(30) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja põhimõtteid, mida on eeskätt tunnustatud põhiõiguste hartas, eriti selle artiklites 21 ja 40. Seepärast on väga oluline, et käesolevat direktiivi rakendatakse kooskõlas kõnealuste õiguste ja põhimõtetega, tagades, et täielikult järgitakse muu hulgas isikuandmete kaitse õigust, õigust mittediskrimineerimisele, õigust hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel, liikumis- ja elukohavabadust ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.

(31) Kohustus võtta käesolev direktiiv liikmesriigi õigusesse üle peaks piirduma sätetega, mida on võrreldes varasemate direktiividega oluliselt muudetud. Muutmata sätete ülevõtmise kohustus tuleneb varasematest direktiividest.

(32) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud II lisa B osas osutatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

1. Käesoleva direktiiviga sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid tema kodakondsuseta liidu kodanikud (edaspidi „teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud“) saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida liikmesriigi kohalikel valimistel.

2. Käesolev direktiiv ei mõjuta ühegi liikmesriigi riigisiseseid sätteid, mis käsitlevad asjaomase liikmesriigi kodanike, kes elavad väljaspool tema territooriumi, või kõnealuses liikmesriigis elavate kolmandate riikide kodanike hääletamis- või kandideerimisõigust.

Artikkel 2

Mõisted

1. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „põhiline omavalitsusüksus“ – I lisas nimetatud haldusüksus, kellel on vastavalt asjaomase liikmesriigi õigusaktidele üks või mitu otsestel ja üldistel valimistel valitud organit ning kellel on poliitilise ja halduskorralduse põhitasemel õigus omal vastutusel hallata teatavaid kohalikke asju;

b) „kohalikud valimised“ – otsesed ja üldised valimised, mille eesmärk on valida esinduskogu liikmed ja vajaduse korral asjaomase liikmesriigi õigusaktide alusel põhilise omavalitsusüksuse täidesaatva organi juht ja liikmed;

c) „elukohaliikmesriik“ – liikmesriik, kus liidu kodanik elab, kuid mille kodanik ta ei ole;

d) „päritoluliikmesriik“ – liikmesriik, mille kodanik liidu kodanik on;

e) „valijate register“ – ametlik register, millesse on kantud kõik selle põhilise omavalitsusüksuse või ühe tema allüksuse hääleõiguslikud valijad ja mille koostab ning ajakohastab pädev asutus elukohaliikmesriigi valimisseaduse alusel, või rahvastikuregister, kui see näitab ära hääleõiguslikkuse;

f) „kontrollpäev“ – päev või päevad, mille seisuga peavad liidu kodanikud vastama elukohaliikmesriigi õiguse kohaselt nõuetele, mis on sätestatud elukohaliikmesriigis hääletamiseks või kandideerimiseks;

g) „ametlik avaldus“ – asjaomase isiku avaldus, milles esineva ebatäpsuse puhul kohaldatakse selle isiku suhtes karistusi vastavalt kohaldatavale riigisisesele õigusele.

2. Liikmesriik teatab komisjonile, kui muudatuse tõttu riigisisestes õigusaktides on mõni I lisas osutatud põhiline omavalitsusüksus asendatud teisega, kellel on käesoleva artikli lõike 1 punktis a osutatud ülesanded, või kui sellise muudatuse tõttu on selline üksus kaotatud või on loodud uus üksus.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 16 vastu delegeeritud õigusakte I lisa muutmiseks selliste teadete alusel, mis saadakse käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt.

Artikkel 3

Hääletamis- ja kandideerimisõiguse tingimused

Igal isikul, kes kontrollpäeva seisuga

a) on liidu kodanik ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses ning

b) ei ole elukohaliikmesriigi kodanik, aga vastab seoses hääletamis- ja kandideerimisõigusega samadele tingimustele, mida elukohaliikmesriik õigusaktiga kehtestab oma kodanike suhtes,

on vastavalt käesolevale direktiivile õigus hääletada ja kandideerida elukohaliikmesriigi kohalikel valimistel.

Artikkel 4

Elamisperioodi nõuded

1. Kui hääletamiseks või kandideerimiseks peavad elukohaliikmesriigi kodanikud elama teatava miinimumperioodi jooksul elukohaliikmesriigi territooriumil, loetakse artikli 3 kohaselt hääletamis- ja kandideerimisõiguslikud isikud, kes on sama pika perioodi jooksul elanud teistes liikmesriikides, kõnealusele tingimusele vastavateks.

2. Kui elukohaliikmesriigi õigusaktide alusel saavad elukohaliikmesriigi kodanikud hääletada või kandideerida ainult põhilises omavalitsusüksuses, kus on nende peamine elukoht, kehtib artikli 3 kohaselt hääletamis- ja kandideerimisõiguslike isikute suhtes sama tingimus.

3. Lõige 1 ei mõjuta:

a) ühegi liikmesriigi sätteid, mille alusel hääletamis- ja kandideerimisõiguse kasutamine põhilises omavalitsusüksuses eeldab elamist kõnealuses üksuses miinimumperioodi jooksul;

b) ühtki käesoleva direktiivi vastuvõtmise kuupäeval juba jõus olevat riigisisest sätet, mille alusel sellise hääletamis- ja kandideerimisõiguse kasutamine eeldab elamist miinimumperioodi jooksul selles liikmesriigi osas, millesse põhiline omavalitsusüksus kuulub.

Artikkel 5

Tingimustele mittevastavus

1. Elukohaliikmesriik võib sätestada, et teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanik, kellelt on päritoluliikmesriigi õiguse alusel tsiviil- või kriminaalõigusliku üksikotsusega kandideerimisõigus ära võetud, ei saa seda õigust kasutada kohalikel valmistel.

2. Teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodaniku taotlus kandideerida elukohaliikmesriigi kohalikel valimistel võidakse tagasi lükata, kui kõnealune kodanik ei suuda esitada artikli 9 lõike 2 punktis a osutatud avaldust või artikli 9 lõike 2 punktis b osutatud tõendit.

3. Liikmesriik võib sätestada, et põhilise omavalitsusüksuse täitevorgani juhi, juhi asetäitja või liikme ametikohal saavad olla ainult tema enda kodanikud, kui need isikud valitakse ametisse kogu volituste kehtivuse ajaks.

Liikmesriik võib samuti sätestada, et põhilise omavalitsusüksuse täitevorgani juhi, juhi asetäitja või liikme ülesannete ajutise või vahepealse täitmise puhul võidakse piirduda tema enda kodanikega.

ELi toimimise lepingut ja üldisi õiguspõhimõtteid arvesse võttes võib liikmesriik võtta asjakohaseid, vajalikke ja proportsionaalseid meetmeid, tagamaks, et esimeses lõigus osutatud ametikohtadel saavad olla ja teises lõigus osutatud vahepealseid ülesandeid saavad täita üksnes tema enda kodanikud.

4. Liikmesriik võib samuti sätestada, et esinduskogu liikmeks valitud teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud ei võta osa ei parlamendi valijameeste määramisest ega selle parlamendi liikmete valimisest.

Artikkel 6

Ühitamatus

1. Isikute suhtes, kellel on artikli 3 kohaselt kandideerimisõigus, kohaldatakse samasuguseid ametikohtade ühitamatuse tingimusi, mida elukohaliikmesriigi õigusaktide alusel kohaldatakse elukohaliikmesriigi kodanike suhtes.

2. Liikmesriik võib sätestada, et omavalitsuse valitava ametikoha täitmine elukohaliikmesriigis on ühitamatu ka teiste liikmesriikide selliste ametikohtade täitmisega, mida elukohaliikmesriigis peetaks ühitamatuks.

II PEATÜKK

Hääletamis- ja kandideerimisõiguse kasutamine

Artikkel 7

Vabadus otsustada hääletada elukohaliikmesriigis

1. Artikli 3 kohaselt hääleõiguslik isik kasutab oma hääletamisõigust elukohaliikmesriigi kohalikel valimistel, kui ta on selleks soovi avaldanud.

2. Kui hääletamine elukohaliikmesriigis on kohustuslik, on samuti kohustatud hääletama artikli 3 kohaselt hääleõiguslik isik, kes on kantud valijate registrisse.

3. Liikmesriigid, kus hääletamine ei ole kohustuslik, võivad sätestada artikli 3 kohaselt hääleõiguslike isikute automaatse kandmise valijate registrisse.

Artikkel 8

Valijate registrisse kandmine ja sealt kustutamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada artikli 3 kohaselt hääleõiguslike isikute kandmist valijate registrisse aegsasti enne valimispäeva.

2. Et tema nimi kantaks valijate registrisse, esitab artikli 3 kohaselt hääleõiguslik isik samad dokumendid nagu elukohaliikmesriigi kodakondsusega valija.

Elukohaliikmesriik võib samuti nõuda, et artikli 3 kohaselt hääleõiguslik isik esitaks kehtiva isikut tõendava dokumendi koos ametliku avaldusega, milles on esitatud tema nimi, kodakondsus, sünnikuupäev ja -koht ning elukohaliikmesriigi valimispiirkond. Liikmesriik võib samuti nõuda, et ametlikus avalduses oleksid esitatud täiendavad kontaktandmed, nagu telefoninumber või e-posti aadress.

3. Artikli 3 kohaselt hääleõiguslikud isikud, kes on kantud elukohaliikmesriigi valijate registrisse, jäävad sellesse registrisse samadel tingimustel nagu elukohaliikmesriigi kodakondsusega valijad, kuni nad sealt kustutatakse, sest nad ei vasta enam hääletamisõiguse kasutamise nõuetele. Kui on kehtestatud õigusnormid, mille kohaselt tuleb kodanikke sellistest kustutamisest teavitada, kohaldatakse kõnealuseid õigusnorme artikli 3 kohaselt hääleõiguslike isikute suhtes samal viisil.

Oma taotluse alusel valijate registrisse kantud valijad võidakse sealt nende taotluse alusel ka kustutada.

Kui sellised valijad muudavad oma elukohta ja asuvad elama samas liikmesriigis teise põhilisse omavalitsusüksusse, kantakse nad kõnealuse üksuse valijate registrisse samadel tingimustel nagu kõnealuse liikmesriigi kodakondsusega valijad.

4. Ilma et see piiraks ühegi liikmesriigi nende normide kohaldamist, mis käsitlevad väljaspool tema territooriumi elavate kõnealuse liikmesriigi kodanike hääletamis- või kandideerimisõigust, ei too artikli 3 kohaselt hääleõiguslike isikute elukohaliikmesriigi valijate registrisse kandmine kaasa nende kustutamist päritoluliikmesriigi valijate registrist.

Artikkel 9

Kandidaadina registreerumine

1. Kandideerimistaotluse esitamisel esitab artikli 3 kohaselt kandideerimisõiguslik isik samad tõendavad dokumendid nagu elukohaliikmesriigi kodakondsusega kandidaadid. Elukohaliikmesriik võib nõuda, et kõnealune isik esitaks kehtiva isikut tõendava dokumendi koos ametliku avaldusega, milles on esitatud tema nimi, kodakondsus, sünnikuupäev ja -koht ning elukohaliikmesriigi valimispiirkond.

2. Elukohaliikmesriik võib lisaks nõuda, et artikli 3 kohaselt kandideerimisõiguslik isik:

a) kinnitaks lõikes 1 osutatud ametlikus avalduses, et talt ei ole päritoluliikmesriigis kandideerimisõigust ära võetud;

b) kui on põhjust kahelda punktis a osutatud ametliku avalduse sisus, esitaks enne või pärast valimisi päritoluliikmesriigi pädevate haldusasutuste tõendi selle kohta, et temalt ei ole päritoluliikmesriigis kandideerimisõigust ära võetud või et kõnealused asutused ei tea sellisest õiguse äravõtmisest;

c) esitaks lõikes 1 osutatud ametlikus avalduses täiendavad kontaktandmed, nagu telefoninumber või e-posti aadress;

d) kinnitaks lõikes 1 osutatud ametlikus avalduses, et ta ei täida artikli 6 lõike 2 tähenduses ühitamatuid ametiülesandeid;

e) nimetaks selle olemasolu korral oma viimase aadressi päritoluliikmesriigis.

Artikkel 10

Konkreetsed hääletusviisid

Liikmesriigid, kes näevad oma kodanikele ette võimaluse hääletada kohalikel valimistel eelhääletamise, posti teel hääletamise või elektroonilise või interneti teel hääletamise võimaluse, tagavad, et need hääletusviisid on samadel tingimustel kättesaadavad artikli 3 kohaselt hääleõiguslikele isikutele.

Artikkel 11

Registreerimisotsus ja õiguskaitsevahendid

1. Elukohaliikmesriigi pädevad asutused teatavad asjaomasele isikule õigeaegselt ning selges ja lihtsas keeles, milline otsus tehti tema taotluse kohta valijate registrisse kandmise või tema kandideerimistaotluse vastuvõetavuse kohta. Kandideerimistaotlusest võidakse samuti teatada volitatud esindajale.

2. Kui teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikku ei kanta valijate registrisse või kui tema valijate registrisse kandmise taotlus või kandideerimistaotlus lükatakse tagasi, on kõnealusel isikul õigus õiguskaitsevahenditele samasugustel tingimustel, mida elukohaliikmesriigi õigusaktid näevad ette selliste valijate või kandideerimisõiguslike isikute puhul, kes on tema kodanikud.

3. Kui valijate registris või kohalike valimiste kandidaatide nimekirjas on vigu, on asjaomasel isikul õigus õiguskaitsevahenditele samasugustel tingimustel, mida elukohaliikmesriigi õigusaktid näevad ette selliste valijate või kandideerimisõiguslike isikute puhul, kes on tema kodanikud.

Artikkel 12

Teabe esitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et üks või mitu ametiasutust vastutavad vajalike meetmete võtmise eest, et tagada teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike õigeaegne teavitamine sellest, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad kohalikel valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõike 1 kohased pädevad asutused teevad registreeritud liidu valijatele, kellel on artikli 3 kohaselt õigus hääletada, ja registreeritud liidu kodanikele, kellel on artikli 3 kohaselt õigus kandideerida, õigeaegselt kättesaadavaks järgmise teabe:

a) taotluse korral registreerimise staatus,

b) valimiste kuupäev ning kuidas ja kus hääletada,

c) võimalused, kuidas saada täiendavat teavet valimiste korralduse, kaasa arvatud kandidaatide nimekirja kohta.

3. Teave selle kohta, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad kohalikel valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes, ja lõikes 2 osutatud teave tehakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1724 ([8]) artikli 9 lõikes 1 sätestatud kvaliteedinõuetele kättesaadavaks ühes või mitmes elukohaliikmesriigi ametlikus keeles.

Üldine teave valimiste korralduse, sealhulgas valija või kandidaadina registreerimise kohta, valimiste kuupäev ning see, kuidas ja kus hääletada, tehakse samuti kättesaadavaks vähemalt ühes muus liidu ametlikus keeles, millele on osutatud määruse (EL) 2018/1724 artikli 12 lõikes 3 või mis on elukohaliikmesriigi territooriumil elavate liidu kodanike seas üldiselt arusaadav. Liikmesriigid võivad vastavalt määruse (EL) 2018/1724 artiklile 12 taotleda selliste tõlgete tegemiseks komisjonilt abi. Sellised tõlked on puhtalt informatiivsed ja ei oma õigusjõudu.

4. Liikmesriigid tagavad, et teave selle kohta, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad kohalikel valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes, ja lõikes 2 osutatud teave tehakse kättesaadavaks, eelkõige puuetega inimestele, kasutades asjakohaseid teavitusvahendeid, -viise ja -vorminguid.

III PEATÜKK

Erandid ja üleminekusätted

Artikkel 13

Erandid

1. Kui liikmesriigis on hääleõiguslikus vanuses ja kõnealuses liikmesriigis elavate, kuid tema kodakondsuseta liidu kodanike osa suurem kui 20 % seal elavate hääleõiguslikus vanuses tema kodanike ja teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike koguarvust, võib kõnealune liikmesriik erandina käesolevast direktiivist:

a) reserveerida hääletamisõiguse artikli 3 kohaselt hääleõiguslikele isikutele, kes on kõnealuses liikmesriigis elanud miinimumperioodi, mis ei tohi olla pikem kui omavalitsuse valitud esinduskogu ametiaeg;

b) reserveerida kandideerimisõiguse artikli 3 kohaselt kandideerimisõiguslikele isikutele, kes on kõnealuses liikmesriigis elanud miinimumperioodi, mis ei tohi olla pikem kui omavalitsuse valitud esinduskogu kaks ametiaega, ning

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määruse (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärav teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1724/oj).

c) võtta asjakohased meetmed kandidaatide nimekirjade koosseisu suhtes, et eelkõige soodustada teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike integratsiooni.

2. Belgia Kuningriik võib erandina käesoleva direktiivi sätetest kohaldada lõike 1 punkti a sätteid piiratud arvu omavalitsusüksuste suhtes, kelle nimekirja ta edastab vähemalt üks aasta enne omavalitsusüksuse valimisi, mille puhul ta kavatseb erandit rakendada.

3. Kui liikmesriigi õigus näeb ette, et kõnealuses liikmesriigis elavatel teise liikmesriigi kodanikel on õigus valida esimese liikmesriigi parlamenti ja et neid võidakse selleks kanda esimese liikmesriigi valijate registrisse täpselt samadel tingimustel nagu tema kodakondsusega valijaid, võib esimene liikmesriik erandina käesolevast direktiivist selliste kodanike puhul loobuda artiklite 6–11 kohaldamisest.

4. Kuue aasta järel pärast 24. juunit 2026 ja seejärel iga kuue aasta tagant esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, kontrollimaks, kas asjaomastele liikmesriikidele vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 22 lõikele 1 tehtud erand on veel õigustatud, ning teeb ettepaneku vajalike kohanduste tegemiseks. Lõigete 1 ja 2 alusel erandeid rakendavad liikmesriigid annavad komisjonile kogu vajaliku taustteabe.

IV PEATÜKK

Lõppsätted

Artikkel 14

Aruandlus

Kuue aasta jooksul pärast 24. juunit 2026 ja seejärel iga kuue aasta tagant esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi, sealhulgas artikli 5 lõike 3 kohaldamise kohta. Aruandes esitatakse olemasolu korral statistilised andmed artikli 3 kohaselt hääletamis- ja kandideerimisõiguslike isikute osalemise kohta kohalikel valimistel ja artikli 3 kohaselt kandideerimisõiguslike isikute kohta ning kokkuvõte sellekohastest meetmetest. Liikmesriigid teevad komisjoni toetamiseks kõik endast oleneva, esitades kättesaadava teabe.

Artikkel 15

Hindamine

Komisjon hindab kümne aasta jooksul pärast 24. juunit 2026 selle direktiivi kohaldamist ja koostab hindamisaruande käesolevas direktiivis esitatud eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta.

Artikkel 16

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artikli 2 lõikes 2 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates 24. juunist 2026.

3. Nõukogu võib artikli 2 lõikes 2 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle teatavaks nõukogule.

6. Artikli 2 lõike 2 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et ta ei esita vastuväidet. Nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

7. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti delegeeritud õigusakti vastuvõtmisest, delegeeritud õigusakti suhtes esitatud vastuväidetest või delegeeritud volituste tagasivõtmisest nõukogu poolt.

Artikkel 17

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad artikli 8 lõigete 2, 3 ja 4, artiklite 9 ja 10, artikli 11 lõigete 1 ja 3, artiklite 12 ja 14 ning I lisa järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 25. juuniks 2028. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Samuti lisavad liikmesriigid märkuse, et kehtivates õigus- ja haldusnormides esinevaid viiteid käesoleva direktiiviga kehtetuks tunnistatud direktiividele käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi ning sellise märkuse sõnastuse näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud õigusnormide teksti.

Artikkel 18

Kehtetuks tunnistamine

Direktiiv 94/80/EÜ, mida on muudetud II lisa A osas osutatud õigusaktidega, tunnistatakse kehtetuks alates 26. juunist 2028, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud II lisa B osas osutatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ning neid loetakse vastavalt III lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 19

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikleid 1–7, artikli 8 lõiget 1, artikli 11 lõiget 2 ja artiklit 13 kohaldatakse alates 26. juunist 2028.

Artikkel 20

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 26. mai 2026

Nõukogu nimel

eesistuja

M. RAOUNA

I LISA

Käesoleva direktiivi artikli 2 lõike 1 punkti a tähenduses on „põhilised omavalitsusüksused“ kõik järgmised üksused:

— Belgias: commune/gemeente/Gemeinde; conseil de district/districtsraad/Distriktrat;

— Bulgaarias: община/кметство/Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление;

— Tšehhi Vabariigis: obec, městský obvod nebo městská část územně členěného statutárního města, městská část hlavního města Prahy;

— Taanis: kommune, region;

— Saksamaal: kreisfreie Stadt bzw. Stadtkreis; Kreis; Gemeinde, Bezirk in der Freien und Hansestadt Hamburg und im Land Berlin; Stadtgemeinde Bremen in der Freien Hansestadt Bremen, Stadt-, Gemeinde-, oder Ortsbezirke bzw. Ortschaften;

— Eestis: vald, linn;

— Iirimaal: counties, cities, and cities and counties;

— Kreekas: δήμος, δημοτική κοινότητα;

— Hispaanias: municipio, entidad de ámbito territorial inferior al municipal;

— Prantsusmaal: commune, arrondissement dans les villes déterminées par la législation interne, section de commune;

— Horvaatias: općina, grad, županija;

— Itaalias: comune, circoscrizione;

— Küprosel: δήμος, κοινότητα;

— Lätis: novads, valstspilsēta;

— Leedus: Savivaldybė;

— Luksemburgis: commune;

— Ungaris: települési önkormányzat, területi önkormányzat, fővárosi önkormányzat;

— Maltal: Kunsill Lokali;

— Madalmaades: gemeente;

— Austrias: Gemeinden, Bezirke in der Stadt Wien;

— Poolas: gmina;

— Portugalis: município, freguesia;

— Rumeenias: comuna, orașul, municipiul, sectorul (numai în municipiul București) și județul;

— Sloveenias: občina;

— Slovakkias: samospráva obce: obec, mesto, hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava, mesto Košice, mestská časť hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy, mestská časť mesta Košice; samospráva vyššieho územného celku: samosprávny kraj;

— Soomes: kunta, kommun, kommun på Åland, aluevaalit;

— Rootsis: kommuner, regioner.

II LISA

A OSA

Kehtetuks tunnistatud direktiiv koos hilisemate muudatustega

(osutatud artiklis 17)

Nõukogu direktiiv 94/80/EÜ (EÜT L 368, 31.12.1994, lk 38)	
Nõukogu direktiiv 2006/106/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 409)	
Nõukogu direktiiv 2013/19/EL (ELT L 158, 10.6.2013, lk 231)	

B OSA

Liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevad

(osutatud artiklis 17)

Direktiiv	Ülevõtmise tähtpäev
Nõukogu direktiiv 94/80/EÜ	1. jaanuar 1996
Nõukogu direktiiv 2006/106/EÜ	1. jaanuar 2007
Nõukogu direktiiv 2013/19/EL	1. juuli 2013

III LISA

Vastavustabel

Direktiiv 94/80/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikli 2 lõige 1	Artikli 2 lõige 1
Artikli 2 lõige 2	Artikli 2 lõike 2 esimene lõik
—	Artikli 2 lõike 2 teine lõik
Artiklid 3–7	Artiklid 3–7
Artikli 8 lõiked 1, 2 ja 3	Artikli 8 lõiked 1, 2 ja 3
—	Artikli 8 lõiked 4 ja 5
Artikli 9 lõige 1	Artikli 9 lõige 1
Artikli 9 lõige 2	Artikli 9 lõige 2
—	Artikli 9 lõige 3
—	Artikkel 10
Artikli 10 lõige 1	Artikli 11 lõige 1
Artikli 10 lõige 2	Artikli 11 lõige 2
—	Artikli 11 lõige 3
Artikkel 11	Artikli 12 lõige 1
—	Artikli 12 lõige 2
—	Artikli 12 lõige 3
—	Artikli 12 lõige 4
Artikkel 12	Artikkel 13
Artikkel 13	Artikkel 14
—	Artikkel 15
—	Artikkel 16
Artikkel 14	Artikkel 17
—	Artikkel 18
Artikkel 15	Artikkel 19

Direktiiv 94/80/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 16	Artikkel 20
Lisa	I lisa
—	II ja III lisa